

TELEGRAFULU ROMANU.

№ 264. ANULU XVII.

Telegrafulu este de doue ori pe septemana: Joi'a si Dumineca. — Pronumeratiunea se face in Sabiu la expeditura foiei pe afara la c. r. poste, cu bani gat'a prin scrisori francate, adresate catre expeditura. Pretulu pronumeratiunii pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. iar pe o jumtate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. 6ra pe o jumtate de anu 4 fl. v. a. Pentru princip. si tieri straine pe anu 12 po 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratiunile se platescu pentru intea ora cu 7. cr. sirulu, pentru a dou'a ora cu 5 1/2 cr. si pentru a treia repetitio cu 3 1/2 cr. v. a.

Sabiu, in 23 Octomvre (4 Nov.) 1869.

Revista diuistica.

Intro alte evenemente ale timpului presente este caletoria Majestatii sele imp. nostru Franz Iosifu in Orientu inca unu dintre cele mai momentose. In 13/25 ale lunei acestia petrecutu de dignitari cei mai insemnati ai capitalei Ungariei sub strigari de „alien“ se sui Majestatea Sea in vagonulu de curte pornindu spre Orientu. In 26 Oct. la 11 ore inainte de prandiu ajunse la Orsiova, unde i se presentara Presantia Sea Par. Episcopu alu Caransebesiului Ioanu Popasu cu mai multi protopresbiteri, unu corpu de ofiieri dela regimentulu romanu de granitia cu colonelulu Stainolovicu in frunte. Ajunsa la Turnu Severinului fu intempnatu si pretrecutu pre o ruta de cale de ministru Romaniei Cogalniciano. Portulu din Varna, unde debarca Maj. Sea in 27 Oct. la 5 ore ser'a, era iluminatu forte solemnulu. In 28 ale lunei ajunse in Constantinople Maj. Sea, cum dice „N. Fr. fr.“ celu dintaiu monarchu austriacu, care privesce cu ochii sei nobletia splendida a Bosforului, minaretele imponente ale Agiei dela Sofia, aqueductele lui Justinianu facute in form'a arcului intr'unu modu maretiu.

Acu ajungandu la 12 ore de di fu primitu de sultanulu si condusu in palatu, unde intr'o sala mare i se present'a suit'a sultanului. Majestatea Sea petrece in Palatulu de iarna alu sultanului, de unde se deschide unu aspectu dintre cele mai frumoase ale lunei, catra ingustimea marei albastre, catra nise munti de neaua ai Brussei. Precandu caletoria a acestia a Majestatii Sele era sa fie la inceputu mai multu o caletoria de placere si curtuasia in Orientu, pre atunci nise incidentie interne schimbara cu totu colorea ei si li deder'a o mina mai grava si mai serioasa. Caletoria de placere a luatu, dupa cum suna jurnalistica, colorea unei caletorii de ingrigire pentru delaturarea unor turburari interne. Candu se otari Majest. Sea de a cerceta orientulu, rescola Dalmatiniloru nu si ridicase capulu seu. Acesta rescola a devenitu unu obiectu alu ingrigirii. Insurgentii, carii la inceputu apareau numai sporadice si intr'unu numeru forte neconsiderabile si pentru aceea era putienu temuti, pasiescu astadi ca unu roiu totu mai multi si mai multi asi incatu numerulu lor dela inceputu de 8000—9000 astadi sa fie la 18—20 mii. Acesta impregiurare precum si increderea cea mare, ce o desvolta ei, numai lasa pre nimenea la indoiala, ca acesta rescola n'aru fi sustienuta de putere esterna. Montenegrini si Herzegovini operedia si succora insurgentiloru pre fatia.

Despre teatru de lupta cetimu in „N. Frem. bl.“ ca colonelulu de brigade Iovanovic a primitu mandatu in 25 ale l. Oct., ca cu o brigada compusa din trup'a regimentului de infanterie alu Archiducelui Albrecht Nr. 44 si din alta trupa a reg. Maroicic Nr. 7, provieduta cu armaria corespunditoare, sa se intarasca in fortareti'a Dragali, care este izolata de celalaltu punctu intaritu Risano si acolo sa se proviedie. Colonelulu Iovanovic interu Dragali si se proviediea acolo pentru mai multu tempu. Soldatii se tienura in lupta cu bravura pelanga tote marsiurile si strapatiile avute mai inainte pe unu terenu cu totulu necunoscutu si pe unu tempu pliosu. Atatu la inaintarea trupelor spre Dragali, catu si la returnarea loru avura a apera Dragali in contra insurgentiloru, cari atacau in continuu trup'a ce era postata la proviantu, pana candu in podeiu Dragali se incinse o lupta formala crancena.

In lupt'a acest'a, carea dura 2 dile cadiura: Capitanulu Naske dela reg. 44, Locotenintele super. Peschka, Locot. Straka; si 19 soldati ai brigadei. Vulnerati: Colonelulu de brigade Iovanovic (care dupa unele sciri private se fia si muritu), capit. Bohm, unu medicu si 64 soldati.

Principele de Montenegro se dice, ca de nou a asigurat prin secretu seu de statu Sundetic, ca Cernagorziu lui n'a avut nici unu amestecu cu insurgentii din Boche di Cattaro, dara de alta parte nu pote sta bunu pentru locuitorii din Grahovo, cari de curendu se impreunara si cu insurgentii din Herzegovina spre a se elibera de jugulu turcescu, ba se luptara chiaru si in contra principelui Davilo.

Sub acesta stare a lucrului, turculu temandu-se de a nu se incinge rescola si in imperiulu seu va tramite de nou unu generalu la Herzegovina.

„N. Fr. Press.“ din Vien'a scrie; ca contelo Beust aflandu-se in Constantinople aru fi negociatu cu Port'a de a da acestia Austriei voia ca sa si treca trupele sele pre teritoriulu Montenegrului spre a opera acolo mai cu succesu pentru stirpirea rescolei, si dupa scirile mai prospete sa fie si primitu acesta licentia. Unile foi arunca intrebaria incatu compete puterei ottomane acest'a? si deca sub titulu de aseranitate din partea Portei va suferi Montenegro o atare procedura. In casulu, ca sa se constatedie acest'a si ca Austria sa pasiasca pre teritoriulu Montenegrului se mai ridic'a inca si o alta temere, ca s'aru da ocaziune Russioi, ca se intrevie, o ocaziune de dens'a multu asteptata; cu acest'a s'aru generalisa revolutiunea Dalmatiniloru intr'o cestione orientale. De alta parte ieru se asigura, ca principele din Montenegro se arata aplicatu Austriei intru deprimarea rescolei dalmatiniloru; exista asa desbinare intre principe si supusii sei, cari voru sa dea ajutoriu insurgentiloru. S'a latitu faim'a, ca principele s'aru prepara chiaru de fuga.

Diet'a Ungariel.

Siedinti'a din 27 Oct. Presiedinte: Somssich. Secretari: Bujanovic si Szell. Pre banc'a ministriloru: Eotvos, Gorove, Horvat si Rajner.

Emericu Laszlo preda o petitiune a orasiului Szentes pentru regularea afaceriloru urbariale, C. Szathmary o petitiune a targului Szilagy-Somlyo, carele se roga, ca sa se transpuna acolo o curte giudiciale; Valentinu Zahornaczky si Gabriel Varady predau petitiuni private, carele se dau tote in grija comisiunei de petitiuni.

Colomanu Tisza interpeleza pre ministrulu de interne, ca ce voiescu a face spre ameliorarea teatralului nationalu. Ministrulu de interne Rajner raspunde, ca a luatu deja dispoziuni, ca sa adune date despre teatrele de curte esterne, acelea le va studia bine si apoi va conchiam'a o comisiune de encheta.

Iokay interpeleza pre ministrulu de culte, deca e aplecatu a aserne unu proiectu de lege pentru redicarea institutului privatu de orbi la institutu alu tieiei. Ministru de culte raspunde, ca va aduce unu proiectu de lege pentru intemeierea mai multor institute de orbi, ce se atinge de institutu amintitu, nu pote dispune asupra-i pana nu se voru fi conivoitu infemeiatorii acelu institutu.

Dupa acest'a se continua desbaterea speciale asupra §. 4. a proiectului de lege referitoriu la responsabilitatea judecatoriloru resp. despre modificarea propuse de Ghyczy. Acesta modificatiune suna:

§ 4. Pedepsirea crimeloru oficiose seu a delicteloru e de a se urmari inainte judecatoriei criminale competente ordinarie prin procedura criminale ordinarie pre calea acusarei fiscale; partid'a daunata inse pote pretinde totudenn'a desdaunare, si acest'a o pote face dupa placu seu prin procedur'a criminalo seu prin acusare privata sub actoratu propriu, fara de a fi premersu o procedura criminale si fara de a-si fi cerutu mai inainte concessiune.

In casu, candu s'aru primi amendamentulu acest'a, propunatoriulu adauga a se primi si resolutiunea armatoresca:

O comisiune speciale constatatoare din 9 membrii se incredintieza cu prelucrarea proiectului de lege presentu pre basea data in §. 4.

Precum se vede, aici este vorba de o deosebire de principiu, deore ce proiectulu de lege alu ministrului postesce o judecatoria disciplinarie speciale, iera Ghyczy voiescu a preda casurile de pedeps'a judecatoriloru ordinarie; apoi amendamentulu lui Ghyczy voiescu a forma in contra cupriusului originalu alu §. acusarea privata cu ori ce impregiurare fara de a fi premersu acusarea criminala si sub actoratu propriu alu respectivului.

Halmassy propuse unu amendamentu, dupa care se sterge clausula marginitore pentru admiterea acusarei private, in celelalte sa se primiesca §. 4. nestramutatu.

Ministrulu de justitia Horvath accentueza deosebirea principului si observa, ca primirea amendamentului lui Ghyczy nu insemneza altuceva, decatu a respinge proiectulu intregu. Curtea disciplinara speciale e necesaria, pentru ca nu pote concede judecatorieloru de instantia prima de a aduce sentintia in casu de pedeps'a a vreunui membru alu judecatoriei acesteia. Dupa ordinea procesului esistatore aru trebui sa se deligeze in atari casuri o judecatoria speciale si atunci aru fi mai recomandabilu a denumi o judecatoria statonica pentru scopulu acest'a. Ce se atinge de ursirea acusarei civile fara premergerea acusarei criminalo, acest'a nu aru fi cu putintia, deore-ce acusarea civile nu are locu inainte de ce nu s'a constatatu delictulu. Pentru amendamentulu lui Halmassy mai vorbescu Hoffmann si Ferdinand Zichy; pentru amendamentulu lui Ghyczy Varady, Tisza si E. Simonyi. La votisaro se primiescu propunerea lui Halmassy.

La § 5 propune Varady amendamentulu, ca dreptulu de supraveghiare sa se ia ministrului de justitia si sa se dea unui comitetu, carele sa se alega pentru inspectiunarea judecatorieloru de instantia prima din tabl'a reg., pentru judecatoriele de instantia a dou'a din curi'a reg. Propunatoriulu nu vrea sa recunosca altu dreptu pentru ministrulu de justitia, fara numai acel'a, de a denumi judecatorii si a conduce lucrurile de codificatiune, ori-ce feliu de altu dreptu, dice ca e periculosu pentru independenti'a judecatorieloru.

Ministrulu de justitia Horvath e in contra acestui amendamentu, de ore-ce, deca s'aru primi acel'a, atunci ministeriulu de justitia nu aru fi altu ce-va decatu o simpla sinecure. Coloman Tisza spriginiescu amendamentulu lui Varady.

Franciscu Deak face atentu, ca prin legile din 48 s'a datu dreptulu de suprainspectiune giudiciale alu coronei ministeriului responsabile de justitia, si ca acest'a corespunde pre deplinu spiritului parlamentar. Deca se va primi propunerea lui Varady, ce scaderi eventuale ale ministrului de justitia sa se traga la judecata, deca nu pre ministru? Ca sa pota insa fi responsabilu, trebuie sa i se lase dreptulu de suprainspectiune. A judeca si pedepsi pre judecatori nu-i este iertatu, dara acest'a nu o cere nici legea nici deum.

Ernst Simonyi declara pre ministrulu de justitia cu totulu de superflu; dice, ca in Engliter'a inca nu este ministru de justitia, caci acolo puterea judecatorieloru nu e subordinata legislativei si esecutivei, ci le e coordonata. Principiulu responsabilitatii constitutionale se pote pestra simplu prin aceea, deca se voru face judecatoriele responsabile, de-si nu responsabile pentru sentintie, dara pentru scaderile administratiunei judecatoriesci. Si-

m o n y i în fine nu e multiamitu nici cu amendamentul lui Varady, nici cu testulu și rōga a pre-dă proiectulu secțiunilor.

Franciscu P u l s z k y îndreptăza mai întâi erōrea lui Simonyi, comea în Engliter'a nu aru fi ministru de justitia, acel'a se numesce acolo Lord-cancelariu și în unele privintie are drepturi mai estinse decât cele ce sunt a se dá ministrului de justitia ungurescu.

Se bucura, ca propunerea pentru delaturarea ministerului de justitia provine dela unulu „din 48“ căci i demustra, ca și partid'a acést'a începe a vedea, ca legile din 48 nu sunt S. scriptura, la care nu i iertatu a schimbá nice o litera. Propunerea lui Várady e simplu pasulu celu dinteiu spre restituirea dicasteriilor din 1847. (strigări sgomotose de eljen în drépt'a.

Mai vorbescu Col. G h y c z y pentru, și K e r k á p o l y i în contra amendamentulu lui Várady; la volisare se respinge acestu amendamentu.

Siedint'a din 28 Octombrie. Legea despre puterea judecatorésca s'a primitu pâna la §. 30. La §. 19 se primí amendamentulu lui Győrey și Ghyczy, în urm'a cărui'a se face statulu responsabilu pentru daun'a causata prin subducerile judecatorilor denumiti, deca nu se pōte acoperi din averea judecatorilor. §. 30 s'a stersu; asiá dara judecatorii depusi din oficiu nu se mai potu admite sub nici o conditiune la vreunu postu de statu. —

S a b i i u , în 20 Oct. (1 Nov.) 1869.

„Hrm. Ztg.“ în nr. 256 a. c. aduce unu articulu lungu despre „prietinii regimului“, privitoriu la partidele, ce s'au formatu între alegatorii din Sabiiu, falia cu restauratiunil' de aici, unde numera pre români din Sabiiu în „a două fractiune a partidei regimului resp. a sasilor noi“ și dice, „ca acesti români nu se voru mirá destulu, căci i pūnu pre ei cá paladini ai regimului actualu etc.“; ba chiaru „H. Ztg.“ nu se pōte mirá destulu, cum vinu acesti români a stá astadi „sub un'a pelaria cu ungorii.“

Denunțiaru amu auditu noi destole din partea aceluor retrogradi de colōrea lui „Hrm. Ztg.“, cari se numescu „Sasii vechi“; și pricepemu și aceea, de ce nu se mira „H. Z.“, căci nu tienemu lângă partid'a sasilor vechi.

Noi români de aici nu ne mirámu nici de un'a nici de alt'a, pentru ca nu amu fostu și nu suntemu dusimani nici unei natiuni, nici unui regimu, ci noi cautámu numai infratirea și egal'a îndreptatire cu cele-lalte natiuni ale patriei, iera nu

subjugarea lor, și ceremu dela regimu numai implinirea dreptelor nostre pretensiuni, iera nu vatemarea drepturilor altor'a, și tōte acestea ne adoperámu a le ajunge pre calea legala, iera nu pre calea dusimaniei și a intrigilor.

Cá sa pōta ori-cine întielege positiunea, ce o au luat români nostri alegatori la componerea corpurilor reprezentative în tienutul Sabiiului, nu este de lipsa a întrebá dupa prietiniu s'eu neprietinii regimului, ci e de lipsa a constatá, ca cine sunt neprietinii acestor români și în genere a tuturor românilor din fondulu regiu, și cine sunt acei'a, cari cu tōte mijlócele se încerca, a împedecá pre acesti români intru castigarea drepturilor lor?

Fára sfiela respundemu, ca acesti neprietini ai nostri sunt sasii a. n. vechi.

Este de obste cunoscutu, ca d-lor au staruitu la tōte regimele, a eschide din scaunulu Sabiiului și dela participarea la drepturile politice în acestu municipiu, pre 15 comune cūrātu române, din cele mai inpopulate, cari jacu prin impregiurulu Sabiiului, și naturalmente sunt nedespartibile de acestu teritoriu și adeca sub conventu, ca locuitorii acestor comune aru fi fostu óre-cându iobagi ai sieptelor judetie a natiunei sasesci, care motivu — de-si aru stá precum nu este adevratu — nici în comitate, unde au fostu iobagia, nu s'au mai auditu; dloru ingradindu-se cu autonomi'a eschisivu sasésca, pre basea nu sciú cāruru privilegiu, au tienutu la 30 mii români ai scaunulu Sabiiului cá pre nisce heloti, despoiatu de ori-ce dreptu constituționalu, pâna de unedile, cându regimulu, prin decretulu ministerului de interne din 24 Ian. 1869 nr. 20,826, recunoscendu dreptele gravamini ale acestor români, motivate în memorandumu asertnatu diei în 7 Augustu 1868, au dechiaratu pre acesti români din comunele scaunelor filiali a Salistei și Talmaciului, cá tienátore de scaunulu Sabiiului, și iau îndrumatu a-si exercitá tōte drepturile politice la municipiulu Sabiiului; d-lor au fostu acei'a, cari din tōte puterile au protestatu în contr'a acestei incorporári și egale îndreptatiri, la regimu, cátu și prin tōte foile publice, interne și esterne ale lor asemánandu acést'a incorporare a fratilor lor români cu intrarea a 300 mii de cehi rustici fanatici în reprezentanti'a și adcriinda acést'a fapta a ministerului unei tendintie magiare, de a anectá averea natiiei sasesci (dovada presa noua din Septembrie 1869 nr. 1821 și loidulu ung.)

Totu asiá dloru au eschisu pre români din scaunulu Sabiiului, ba din totu fondulu regescu,

dela ocuparea posturilor polit. și judecatorésca, de-si acesti români facu majoritatea poporului.

Se ne vitamu și mai aprópe, chiaru la ratiunile de falia, și ieta ca totu dloru întielegu egal'a îndreptatire asiá de bine, încátu au primitu în list'a membrilor la reprezentanti'a cetáti Sabiiului constatóre din 150 barbati, numai 5 di cinci români, ier' în list'a ablegatilor la reprezentanti'a scaunala între 114 barbati nece unu românu, de-si numai eetatea Sabiiului numera 300 de alegatori între 1400, asiá dar mai multi de a cinc'a parte.

Asiá dar întrebámu, bine aru fi fostu se votamu noi români pre acést'a lista a sasilor vechi adecá pre o nula de dreptu de cátu pre list'a celei-lalte párti, cari ne au primitu 30 români în comunitate și 22 la adunarea scaunului, și baremu s'au dechiaratu în publicu, ca nu va tienea mortisiiu la drepturi esceptionale și privilegiale, cá pâna acumu.

Deci dar noi români, cu activitatea nostra, ce o desvoltámu la aceste restauratiuni, credemu a dovedi, cei'a ce amu afirmatu mai susu, cá pâna cându ne respectéza un'a natune conlocuitoré, drepturile nostre, și noi vomu respectá pre a le ei, căci numai asiá se pōte sustienea buna pace.

Unu alegatoriu românu din Sabiiu.

Reproducemu dupa „Hrm. Ztg.“ nisce deslustru, ce dedú Esc. Sea ministru de cultu Br. Eöt-vös despre scólele confesiunale, la interpelatiunea deputatulu Csiky despre procedur'a regimului la o cërta escata în Erlau între partidele pentru scólele comunale și a celor confesiunale.

„Reprezentanti comunali din Erlau precum cei din Bod'a (vechia), din Oradea și din alte locuri în zelulu lor de progresisti, crediora ca numai asiá voru face sa inaintedie invetiamentulu, deca voru aduce unu concludu de a peface tōte scólele populare ale cetáti în scóle comunale. Concludulu lor se opuse capitulu archiepiscopescu cu Archiepiscopulu în frunte și nu lasara cá sa ia comunitatea edificiu de scóla, despre care erá în chiaru, ca erá facutu pentru scóla catolica. Reprezentanti comunali radicară plângeri la ministricip și se rugara, cá sa le stea intr'ajutoriu la planurile lor. Deput. Csiky aduse caus'a acést'a în form'a unei interpelatiuni în cas'a de josu a diei Ungariei și în 28 Oct. response ministru de cultu la ea. Interpelatiunea lui Csiky erá: ca de unde are ministru dreptulu, cá sa împedeco executarea unei legi scolare sanctionate respect. sa dispuna prin o ordinatiune propria despre ala

FOISIORA.

Frumosulu la obiecte și frumosulu la fapte.

(Urmare.)

Deca variatiunea acést'a a membrilor și a momentelor, ce facu frumosu n'aru stá în armonia lângă altulu n'aru placea.

Armoni'a tonurilor în musica, a colorilor în pictura etc, suntu conditiuni ale frumosului.

În îmbracamintea de haine colorate se arata gustulu la fiecare. Colorile și an regulele lor de armonia, pre care ale espune aici aru trece preste tiermurirea ce mio-amu propusu la tem'a mea. Dieu numai atât'a, cá natur'a este îndreptariulu celu mai siguru. Pre ea n'o pōte corigá spiritulu omului, fără numai imitá. O livadia verde cu flori galbene intrerupta de o vale albastra ne arata frumosu coloritulu. O singura flóre ne arata armonia colorilor, arpile unui fluture pistriatulu ne indegetiadia armoni'a acést'a. Cu acestea amu avea o adou'a conditiune a frumosului adeca armonia. Deca singuraticile momente și membre, ce facu o referintia a frumosului n'aru contribui tōte la olalta, cá la unu ce comunu, n'aru stá într'o legatura strinsa, fie acést'a legatura locale (simultana) s'eu temporale (succesiva) s'eu causale și nu s'aru cumula acea variatiune a momentelor într'unu punctu de unitate, atunci n'aru face impresiunea de frumosu, ci numai atât'a din frumosu cátu póta un'a din acele pentru sine, care de multe ori póte fi și nula. O opora dramatica frumoasa, pretinde nunumai, ca sa ocupe spiritulu cu o multime de fapte, eáci acést'a o face și istoria, déru pretinde cá tōte acele fapte se stea într'unu nexu causalu, asiá ca tōte sa se con-

centredie și sa culminedie într'unu punctu. Cu acést'a amu avea-o a trei'a conditiune a frumosului, adeca unitatea în varietate. În modu acést'a desvólta estetica cá sciintia unile reguli s'eu conditiuni ale frumosului. Tōte aflate la unu obiectu dá impresiunea frumosului prin placerea ce excitá în omu, iar unde lipsescu acelea este contrariu frumosului adeca uritu manifestatu prin displacere. Pōte placea inca și fără acele conditiuni, insa nu dupa unu gustu absolutu fără ca romanticitate, ca ceva popularu, nationalu etc. a cărui frumosu nu dtace în obiectu ci în subiectu. Cu acestea finescu partea în I-a a tractatulu meu și trecu la partea a II-a.

II. Frumosulu la fapte.

Sciintia aceea, carea se ocupa cu cercetarea unui criteriu alu acei'a, ce se numesce bunu și reu în forma de judecata a manifestatiunilor omului cátra lumea din afara, sciintia, care dá regulele și conditiunile, sub care se pōte o fapta numi buna s'eu rea este sciintia etlica s'eu morala. Fia-care fapta presupune în esenti'a sea doi factori, adeca mijloculu și scopulu; mijloculu este momentul din launtru alu faptei adeca vointi'a, iera scopulu este esecutarea aceleiasi vointie. În întielesu largu alu cuventulu „moralu“ fia-care fapta constatória din acesti doi factori este morala fie aceea buna s'eu rea, și este a se distinge de cuventulu „moralu“ în sensu restrinsu dupa care faptele cele bune numai „κατ' ἐξοχην“ se numescu morale, iera cele rele immoralé.

Precum pre terenulu metafisicunui filosofi au recunoscutu pre lângă lumea mare (μακροκόσμος) în fiinti'a omului inca o lume mica în miniatura (μικροκόσμος), analogu intorsu și pre terenulu moralu a sustienutu unui filosofi o ordine morale universale a lumii, ca adeca faptele singuraticé

suntu numai unu mijlocu spre unu scopu finalu universalu alu lumii.

Resolvarea problemelor acestor'a pre cátu este de grea pre atât'a este de interesu și folosu pentru fia-care individuu, căci pre acést'a sciintia morale nu numai se cresce individulu în cele din launtru ale sele și unu caracteru se cristaliséza în elu, ci și pentru staturi și societáti morale este piér'a cea din capulu unghiulu, fără de care nici forti'a nici ori-care putere fisica n'aru fi de ajunsu. „Corruptissima respublica, plarrimae leges“ dice Tacitu. Cunoscinti'a sciintiei morale este asiá dara pentru pedagogu neaperatu de lipsa, căci elu trebuie sa-si cunósca tient'a, la care are a conduce pre elevulu seu.

Unu criteriu aflatu alu binelui și alu reului trebuie adusu la ambii factori ai faptei. Moralulu crestinu totu cu atât'a rigurositate cá și celu filosoficu padieste acestu adevéro; caci candu Jesuiti în tempu culminatiuni în puterea lor se abatara dela moralulu adevératu crestinu în punctu acesta, care este între alte, espresu în cuvintele Apostolului Pavelu: „Fara credintia nu este cu pitintia a placea lui Ddiu ca momentu din launtru și „Credintia fara de faptele dragostei este mórta“ ca momentu din afara, și trasera disapprobarea generale. Ei procesera unilateralmente nunumai într'o directiune ci și în cea lalta, într'un'a directiune, candu punéu totu pretiulu faptei pe factoru din a'ara adeca pe rezultatulu faptei sustianandu acea axioma falsa: „Finis sancti remédia“, iera în ceea-lalta directiune punendu tōtu pretiulu pre momentu din launtru alu faptei în asiá numita „reservatio mentalis“ dupa care póte cineva sa faca ori-ce fapta rea numai sa nu consimtia cu ea adeca numai sa nu o aprobedie însu-si. Asta invetiatura nunumai ca este încontra moralei crestine, dar este chiaru unu nou sensu. Aceste uni-

meu și alu teu. La acestea dăse ministrulu — nu potu răspunde; pentru ca în casu că sa cunoșcu eu o atare lege, carea mi-aru concede dreptu la asiă ce-va, mi-a-si tiené de cea dintâiu datorintia că sa propunu delaturarea unei atare legi.

Ce privește întrebarea, cum a procesu regimulu la neînțelegerea școlară din Erlau, desfășurată densulu în generalu principiile, după care a urmatu ministerulu în atari casuri. Înainte de introducerea artic. 38 din 1868 erau în Ungaria numai școli confessionale, care mai cu seama se susțineu din cas'a comunale. După art. 38 din 1868 se dedă fia-cărei comune dreptulu de a-si înființa școle comunale fără caracteru confessionale, se arătară greutăți în mai multe locuri, pentru ca comunele deltrasera subvenționea ce o dedura până atunci pentru școlile confessionale. În multe locuri veni întrebarea, că a cui posesiune este edificiu școlii, ceea ce produse certa în mai multe locuri, anume în Oradi'a mare, în Buda și în Erlau. Déca o comuna voiesce ca și pre viitoriu sa-si sustienă școl'a confessionale, i este concesu acest'a prin art. 38 din 1868, numai trebuie subvenționea împartită pre toate confessionile și proporțione drepta. Acest'a depinde dela voia liberă a comunei. La judecarea dreptulu de proprietate preste edificiu școlii însă, nimicu altceva nu decide și nu e datoriu de mesura, fără numai cartea funduaria. Déca este înregistratu edificiu școlii, că edificiu comunale, atunci pôte comun'a neconditionatu decide despre întrebuintiarea ei; este adeca edificiu acel'a pusu în cartea funduaria că edificiu comunale atunci pôte comun'a decide, déca sa se sustienă în aceea o școlă comunale séu confessionale, déru în totu casu edificiuu acel'a nu se pôte întrebuintia spre alte scopuri, fără numai pentru școlă.

Unde este însă unu edificiu de școlă însemnatu că proprietate confessionale, acolo are dreptu esclusivu acea confessione a dispune preste elu. Ministerulu se orientăia în casuri de certa după aceste principii. În Oradi'a mare trebui preparandia sa iasa din edificiuu, celu avusese. În Buda a fostu tocmai contrariu, pentru ca acolo edificiu școlii eră petrecutu în cartea funduaria, ca proprietate a școlii populare romano-catolice. Mai complicatu a fostu casulu concretu din Erlau. Acolo erau preste totu 6 școle elementare, 4 în suburbii un'a în Liceulu arhiepiscopescu, și un'a la Feciór'a Englesă. Edificiurile celor 5 școle din suburbii sunt petrecute în cartea funduaria că edificii pentru școle populare comunale. Comunitatea nu le pôte pre aceste întrebuintia spre altu scopu, fără numai pentru școlă, déru depindu dela comunitate de a-si sustienă în ele școle confessionale

séu comunale. Liceulu este proprietate arhiepiscopiei; edificiu dela Feciór'a Englesă este alu ordului cu acestu nume, și comunitatea nu pôte absolutu sa cêra, ca localitățile de școlă dela aceste institute sa se întrebuintie pentru școli comunale. Comunitatea se provóca, cei dreptu, în privint'a Liceulu la unu pactu din a. 1797; asemenea și arhiepiscopulu ridică pretensiuni asupr'a școlii a trei'a populare din suburbii, sub pretestu, ca acelea aru fi fostu ridicate prin fundatiuni facute din partea precesorilor lui.

Deciderea controversiei acesteia, nu este în competenț'a ministerulu de instrucțiune, ci în a forulu judecătorescu. Ministerulu de instrucțiune s'a orientatu asiă dara totudeun'a strictu după art. de lege 38 din 1868, precum și pre principiu constitutionale, ca despre alu meu și alu teu nu se decide prin ordinaciuni. De aceea este tristu lucru, ca acest'a iritaciune va provocă fără indoială o reacțiune în opera educațiunei populare, într'o opera, care între toate afacerile tierii este cea mai de mare importantă; ca aceste agitațiuni întescu într'acolo ca sa faca din loculu sântu alu educațiunei poporulu unu teatru de certe, de care tocmai aru trebui sa fie acelea libere. Celu mai bunu mijlocu de a deprimă atari agitațiuni este a se tienă strinsu și riguros de art. de lege 38 din 1868 prin aceea, că regimulu și tienă de datorint'a sea, a apară pre fiecare privatu, pre fiecare confessione în drepturile ei asigurate prin lege (aplaude) și sa nu sufere, că sa abusedie cine va de drepturile, ce i le-a prestatu legea, și care stau într'aceea, ca fia-care sa educa poporulu în libertate câtu mai mare. (aplaude).

Ce privește în fine întrebarea a pré onoratu-lui domnu ablegatu: ca ce pasuri are de scopu regimulu de a face pentru linișcirea spiritelor iritate și pentru că sa póta prosperă educațiunea poporulu? voi răspunde foarte pre scurtu.

Regimulu în privint'a acest'a are numai unu scopu, pôte numai unu avea și acest'a este: a execută art. de lege 38 din 1868 strictu după spiritulu și liter'a lui. (aprobări din stâng'a). Eu trebuie sa marturiscesc, ca nu putienu sum surprinsu déca cogetu, ca, macaru ca art. de lege 38 i asiguréza fia-cărei confessioni libertatea deplina, macaru ca acestu artic. n'are de problema a execută unu principiu bre-care, ci numai de a radica școli populare într'unu tempu, pre câtu se pôte de scurtu — totuși se afla ómeni de acei'a, cari totu pasulu ce se face de singuratiei pentru progresarea de școle confessionale, vréu a-lu dechiară de ilegalu.

Nu mai putienu este de mirare, ca după ce

prin art. 38 s'a datu religiunei între obiectele de învetiamentu obligate loculu celu dintâiu, după ce s'a concreditu învetiamentulu religiunei corporatiuniloru bisericesci, totuși se mai afla ómeni, cari denuncie înainte poporulu acestu articulu de lege că pre unulu ce vateama interesle religiunare și confessionale și prin aceea provocă nelinișcirea.

Unu adeveru.

(Capetu.)

Ce profitu colosalu pentru tipografi'a arhiepiscopescu dela tipărirea cărțiloru școl. prin monopolizare! Nu are dlu cor. dreptate, a se teme, ca tipografi'a arhiepiscopescu se va îmbogati în felialu acest'a pre contulu culturii? Nu aru ave nedreptate, déca s'aru fi temulu cum-va, ca mai scadiendu tipografi'a arhiepiscopescu pretiurile cărțiloru școlastice, printr'unu astfelu de serviciu facutu culturii usioru aru puté cadé în uriciós'a stare, de a nu-si puté apoi plăti ea însasi conturile ei la chartueriu, compactoru s. a. s. a.?

e) Dlu cor. cu atât'a mai putienu doresce unu individuu, de buna seama, carele a compusu o carte școlastica sa se înavutiésca pre contulu culturii.

Ei bine — sa ne înavutiésca; — dara apoi acelu scriitoriu sa-si compuna cartea pentru cultura, apoi sa o si danuésca cu totulu culturii? — asiă servitiu aduse culturii într'u totu pre contulu individulu suntu, cu totu dreptulu disu, daunaciósse pentru individuu; fiindu ca — servindu individulu si chiaru culturii fără de nici o plata, atunci elu nu are ce manca, si neavendu ce manca, pierde de fómé; apoi — ucidiendu dlu cor. pre individuu, nu scie, ca prin aceea omóra societatea si — după ce a omoritu societatea, atunci cui i va impartasi cultur'a pentru ale cărei servitiu gratisu gratuiesce asiă de reu pre biat'a tipografia arhiepiscopescu gr. or. cu individui ei cu totu!?

Turbatu planu! — pare ca este chiaru creatur'a unei fantasii nordice din altu periodu!

6. Pentru compunerea cărțiloru școlastice pretinde dlu cor.: „sa se escrie concurse, cu premie puse chiaru din partea tipografiei arhiepiscopescu, carea prin acelea nu aru perde nimicu, ci aru castiga atâtu în privint'a materiale, câtu si în privint'a morale;“ apoi lasa pre acesta tipografia sa faca „ce va face cu bunele sfaturi“, care i le da într'u interesulu ei; mai incolo sustiene „ca nu e dreptu si nu e nici cuvinciosu a se introduce cărți în școle mai înainte de a le fi supusu examinației si aprobării unei comisiuni compuse din barbati competenti, séu celu putienu mai înainte de

lateralității remănu pentru toate tempurile doue puncte negre în istoria creștinismulu și manifestăia numai decadentia moralei creștine în biseric'a apusulu pentru tempi cându s'a servitu de ele. Ce revoluțiune a causatu mai în întreaga Eorop'a, câte scalde de sânge a atrasu după sine o atare unilateralitate ne spune istoria reformatiunei. Cându papa Leo X impartia indulgenția (iertare de pecate pentru bani) cu alte cuvinte, cându elu nu cerea dela peccatós parere de reu pentru faptele rele, ci esplotă moralu creștinu spre scopurile seie, dându o întreprindere, falsă se aflăa barbati, cari biciuira aceste abuzuri. Luteru unu calugaru din ordulu Franciscanu și professoru de teologia la universitatea din Vittenbergu staru a reduce moralulu creștinescu la curățenia lui primitivă; întrebuintiandu însă remedii pré radicale lasă a se adeveri și în elu proverbiulu: „incidit în Scyllam, qui vult vitare Charibdim“, punendu totu pretiulu pre curățenia cugetulu și a vointiei omulu, și ne considerăndu din destulu meritulu manifestării inimei prin lucrare din afara, cu alte cuvinte departându-se dela cuvintele Apost. Pavelu: „Credint'a fără de faptele dragostei este mórta.“

O privire repede peste istoria vietiei felicitatorulu popóre și preste sistemele singuraticelor filosofu me îndreptătesce a generalisă direcțiunile pre terenulu moralu la următoarele: Religiunea a fostu factoru celu mai însemnatu ce a influențiatu asupr'a vietuiri. Amesuratu religiunei unu poporu aflămu și viaț'a lui asiă d. e. Poporulu indianu credea în Brama pre diu celu mai mare, iera lumea acest'a și-o cugetau ca o manifestaciune a Bramei în caderea sea din scaunulu mariei; adeca Brama într'unu momentu slabu alu uitării de sine (peccatului) cade din înaltime și se manifestăia în form'a lumii acesteia; deci tragiau Indiani că consecinț'a

de aici pentru vietia lor morale, că ómeni ca parte ai Bramei în starea decadentiei prin purtarea lor, care sa fie supunere la felicitate chinuri ca pedépsă a caderei Bramei, sa restituie pe Brama iară în scaunulu seu de marire. De aici urma credinția, ca cei chinuți sa împreuna cu Brama într'o stare a fericierei, de aici urma, ca pentru Indiani lumea acest'a nu eră altceva fara o vale a plangerei. După cum eră credinția lor asiă eră și viaț'a lor. „Nihilismu“ lui Buda, unu reformatoru alu religiunei Bramanice despre lumea pământena mergea până într'acolo de a stirpi gintea omenesca de pe fatia lumii spre a putea odata deveni toti întruniti în Brama, caci elu spre scopulu acesta oprí chiar casatoriile spre a nu se mai înmulți oameni ei a deveni toti în Brama.

Prelanga moralulu religiunei, carele a pasitu că autoritate convingătoare s'a dezvoltatu la toate popórele și unu moralu rationalu séu filosoficu. La mai multe popóre coincidea moralulu religiosu, carele a fostu obligatoriu pentru societate cu celu filosoficu. Omulu trebuie sa aiba unu sistem în faptele seie și acelu sistem trebuie sa fie acel'a pre care elu 'lu crede a fi mai bunu; căci almintrelea totudeun'a este în desbinare cu sine totudeun'a este espusu la muscaturile consciinței.

Filosofii greci tractara cu deosebire ca o disciplina predlecta partea practica a vietii. Inca cei 7 întiepti ai lumii numiti stabiliira unele masime pentru vietia, asiă Cleobulus din Kindos dice: „La toate mesura.“ Periander din Corinthu: „tote cu precegetare.“ Cheilonu din Lacedemonia: „Cunoștete pre tine insuti.“

La Socrate aflămu déjà o dezvoltare sistematica a eticeii. Elu se ocupa, se pôte dice, esclusiv cu filosofia practica. Socrate fu celu dintâiu, care dede filosofiei în privint'a obiectulu o alta direc-

țiune. Causa la acest'a fu decadentia morale ce se incubase în statulu grecescu. Sofisti erau în floarea lor. Unu scepticismu coruptu propagau ei. Concepțiile de bine și de reu erau imaginare. Socrate cu dialectica sea puternica arata evidentu, ca numai asa este dreptu, și bine, și supu toate împrejurările ca atare remane. Pe sciintia, dice, Socrate (Protagora), se basedia tota virtutea, și toate singuraticile virtuti între care ridică mai însemnatu 4 adeca *σοφία*, *ανδρία*, *σωφροσύνη* și *δικαιοσύνη* și au unitatea lor în sciintia, pentru ca d. ei chiaru ca sa fia cine-va vltediu (*ἄνδρος*) sa nu se infricosiedie, elu trebuie sa scie de ce are sa se t é m a, și de ce nu. Sciintia scapa de reu, iera scaparea de reu este asemenarea cu Ddienu: „*Φυγή τῶν κακῶν ομοιωσις θεῷ κατὰ τὸ δυνατόν.*“ (Theaetet.) Trecendu preste școlile, care unilateralu s'a dezvoltatu din școl'a socratica și care în urma degenerara precum școl'a cirenica și Cynica venimu la Aristotele. Aristotele purcede la întemeierea sistemulu seu în filosofia morale dela Socrate într'unu modu criticu anume. Punctulu celu slabu la Socrate 'lu afla elu în basara virtuti numai pre sciintia. Sciintia dice Aristotele nu este destulu, căci un'a este a cunoșce binele și alt'a alu urmă, ci este neapertu de lipsa și executarea acelei sciintie, care tocm'a caracterisedie pre fapta ca atare. Necesitatea de a urmă acestei sciintie, respective ratiunei o deduce Aristotele pre calé forte logica, ca o consecinția din dezvoltările seie metafisice. Astufeliu după densulu toate vietatile pământene au o caracteristica. Tota vietatea se manifestéza amesuratu caracteristicii ce pórta. Omulu are de caracteristica ratiunea, deci pentru că nu urmându altei însusiri, ce cu alte vietăți inferióre are comunu precum simțirea, sa se degrade die din pozițiunea ce ocupa, elu are de urma acestei ratiuni.

(Va urma.)

a se fi arelatu prin vre-o recensiuone solida, ca sunt demne de a se introduce. Prin aceea ca se insarcineza cine-va de vre-o autoritate a compune carti scolastice, prin aceea nu se da nici o garantie pentru bunetatea cartiloru acelor'a."

Aici iera vomu lasa putienelu pre dlu cor. la o parte; in acesta privintia sta totu lucrulu asiá:

Escelenti'a Sea Parintele Archiepiscopu si Metropolitu, Andreiu Baronu de Siaguna, orenduitu de cãtra inalt'a Provedintia divina, a pune stavila apesãrilor, grozavielor si tiranieloru sortiei, aruncate asupr'a poporului nostru cu atãt'a crudime turbata cu o astfelu de furia viforosa, incãtu viiei sele i strentiuse gardulu, i sfarimase turnulu, i ucisese lucratorii s. a. s. a. — punendu, cá unu bunu parinte mãnilu, sa sedesca de nou acesta viie devastata, — cãte nu au trebuitu sa faca, pâna o sa pututu vedã radicata, spriginita si pusa in stare, de a o putã cultivã si mai incolo cu succesu? — si inca fost'au, sãu este mai liniscita la zidirea ei, decãtu cum erau fiii lui Israilu, cându s'au iatorsu acasa scapatã dia robia Vavilonului, si au inceputu a-si zidi cetatea si biseric'a? —

Firesce, mai inainte de tãte erã lipsa de lucratori; acesti'a trebuiau se fia din poporulu nostru, cá sa incredie cu simtiu la acest'a; dara ei nu erau deprinsi, nu soiau cum sa lucradie; prin urmare trebuiau invetiati; invetiatur'a se castiga cu mari spese; Escelenti'a Sea bunulu nostru parinte de unde avã atunci fonduri gramadite? — si-au ruptu pung'a (si Ddieu scie, cátu va fi fostu si acest'a atunci de grea!) si au tramisu tineri in tierile cultivate, spre a se cultivã si ei acolo, cá asiá sa pãta lucrã apoi cu sporu in acesta viie; au intemeiatu apoi fonduri, prin ale caroru interese au mai sporitu si sporesce inca si astadi inteligentia nãstra totu mai tare, spre a cultivã, si asiá cultivãza acesta viie totu mai departe!

Fundurile acestea, adunate prin zelulu si activitatea Escelentiei Sele, si de care dispune astadi Escelenti'a Sea, dau ore procente atãtu de fericite, incãtu pre bas'a acestor'a sa se pãta acum incepe si o esoriere de concurse cu premii spre a ageri zelulu scriitoriloru nostri si emulatiunea intre ei (anulãndu adeca prin acest'a totu deodata parereã unoru pedagogi mai de deunede de mai insusu fiindu ca erã pentru a pagubi de premie scolastice pre bietii scolari eminenti!), intru a compune carti bune pentru scãtele populare? — sa dicemu, ca dau! —; sa dicemu, ca si insusi tipografia archidiecesana gr. r. prin tipãrirea cartiloru scolastice de pâna adi prin monopolisare dispune de unu fondu colosalu, pre contulu culturale — numai cátu la premie firearu pre ori-ce contu iarã placã sa fia! — alu carui procente sa pãta servi si croirii de premie pentru compunerea unoru carti scolastice mai bune, ceea ce aru face-o sa nu pierda nimic'a, ci inca sa câstige atãtu in privint'a materiale, cátu si in privint'a morale: — ieta acum, midilãcele suntu, vointia nu lipsesce, premiele stau gat'a pentru scopu; — crede totusi dlu cor., ca studintii, veniti invetiati gat'a dela Unniversitãti, numai decãtu, considerãndu bunetatea premieloru, aru luã condeiulu in mãna, s'aru pune pre scrisu si apoi aru si potã scrie carti pentru scãtele populare in adeveru bune? — Noi asiá ceva nu potemu crede! —

Amu auditu de facultãti teologice, filosofice, iuridice s. a. —; inse despre o facultate scripturistica de carti scolastice bune pentru scãtele populare, nu amu auditu inca, sa fi indrasnitu vre-o unversitate din acesta lume a slobodi vr'unu a nuntiu!

Bune mai suntu si aceste sfaturi date din partea dlui cor. tipografiei archidiecesane gr. res. —; „fãca (inse) tipografia (ou ele) ce va face!“

Facultatea scripturistica de carti scolare bune pentru scãtele populare, scimu, ca se sustiene pâna acum numai prin esperintia propria pre bazele sciintiei; — si fiindu ca este acest'a asiá: unde, scie dlu cor., ca se afla dar pedagogii nostri cei rutinati, estli din acesta facultate?

Dlu cor. sustiene, ca nu este dreptu, nece cuviinciosu, a se introduce carti in scãle mai nãnte de ale fi supusu esaminãrii si aprobãri unei comissioni compuse din barbati competenti; inse decã chiaru acum aceste rundunele de ale nãstre pãte ca nu voru sa sbãre sa ne faca vera: mai multa garantia aflãmu in insarcinarea din partea autoritãtii nãstre scolare cãtra aceia, pre cari-i cu-

nãscoe, ca prelãnga sciintie, posedu si ore cari esperintie pedagogice, cerute la compunere cartiloru scolastice, de cari sa se pãta folosi tenerimea nãstra scolara, intru a-si insusi si cunoscutie si educatiune in intielesulu principiulu nostru confessionalu si nationalu, decãtu in — garanti'a, pre care ni-o aru potã dá ori-cine altulu in acesta privintia!

Mai incolo, totu in tractulu seu de sub cuestiune, deslãsiura dlu cor. nesce neinvori asupr'a dlui Profesoru, Z. Boiu; inse fiindu ca acestea suntu darãvãre particulãrie, nu ne amestecãmu intr'ensele, ba inca dlu Z. Boiu si a si trasu cu dlu cor. socotãla in nr. 76 si 77 si „Albinei.“

Dle corespundinte alu domnului redactoru alu „Albinei“, sãu dle redactoru alu dlui corespundinte „Albinei“, fiti buni, nu luati in nome de reu, decã nu amu potutu gaci bine, care din dumneavãstra este adeveratulu intogitoriu alu misteriosulu tractatu de sub cuestiune; acest'a se arãta a fi corespundintia unui corespundinte alu d-vãstre, pre carele inse nu intielegemu, pre ce cãrã voiti sa-lu trageti cu negatiunea existintiei sele pre acesta lume, cându reflectati in nr. 76 alu diariulu d-vãstre la respunsulu dlui Z. Boiu pentru acest'a, cu cuventele: „N'a fostu corespundinte neci corespundintia. Nu intielegemu pre ce cãrã voiti s'o trageti cu acesta afirmatiune!“

Dle redactoru alu „Albinei!“ Acesta incomoditate v'amu facut'o numai, cá sa nu ne imputati si noue, care amu usitatu in acesta scriere numele de „corespundinte“; altu cãvasi nu avemu cu dvãstra; uone nu ne pãsa, ori din care negreala va fi estu, ori cu care condeiu se va fi scrisu acelu misteriosu tractatu; dar ne mirãmu, cumu de redactiunea acelei polemice enigmatice, careã cuprinde in sene: stirbituri, incurcãturi logice, sarituri, contradiceri, lipsa de principiu, lipsa de adeveru, credintia desiãta, doctrine false, — apoi hule si defaimã indreptate asupr'a scãlei nãstre populare si asupr'a urdtoriloru si conducatoriloru ei, a prea braviloru barbati ai natiunei nãstre romãne, cari s'au luptatu si se lupta din resputeri pentru fericirea poporului nostru in tãta privint'a! mai are placere, a est cu ea in lume, cá cu amicã veritatii, cá cu sucitãrea spre bine a sortii neãmulu nostru?

Romanulu adeverat si pâna acumu, de si apasatu de sorte, totus prin puterea pusa de Ddieu in sufletulu lui, cá sa-lu pastreze, nu s'au lãutu dupa scãmatorii; ei cunoscutandusi pre adeveratã sei vointi si facatori de bine, cari nu fantasãndu, povestindu, provocãndu ori dictãndu; ei dimpreuna cu alti fii bravi ai poporului nostru punendu umerulu si asudãndu in lupta s'au silitu si se silesce, a lu scãte din necazu si alu duce la adeveratã fericire cu tactu si cu demnitãte: pre acesti'a iãu iubitu si i iubesce, acestor'a li s'au incredintiatu, acestor'a au urmatu si nu s'au cãtu miei candu, va urmã astfelu si in fiitoriu, si nu se va cãfi!

Parintele bunu au vointu si voesce, au nisuitu si nisuesce intr'acolo, a face, cá din toti fii sei sa esa õmeni de isprãva; si tramite la scãla, sa se deseversiãca, si incerca cu cãte bunetati tãte; dar — ce dicemu! nu au fostu insusi Manuitorulu lumelu, Christosu tradatu de unu menicu alu seu vicleanu?

Inse Dlu Christosu chiaru pironinduse pre eruce au strigatu cu glasu dolosu cãtra Tãtalu Cerescu: „Parinte sãnte, iartãi, cá nu scin, ce facu!“ — Brasiovu, 4 Octovre, 1869.

Unu amiculu adeverulu.

Varietãti.

*(Prelegeri publice) se voru tienã aici in Sabiu in tãte Sambetele incepundu dela 6 Novembre pâna la anulu nou, in sal'a cea mare a gimnasiulu evang. sãra la 6 ore, din partea unoru barbati de sciintia, pentru unu publicu mai alesu (barbati si femei) dupa programã urmãtãria:

Sambeta in 6 Nov. Superintendentele G. D. Tentsch: Doi ani din vieti'a Sabiulu inainte cu doi seculi;

Sambeta in 13 Nov. Prof. Ludvig Reissenberger: Despre fiint'a si marginile libertãtii vointiei omulu.

Samb. in 20 Nov.: Schitie despre Sabiulu vechiu;

Sambeta in 27 Nov. Prof. M. Bell: Despre „Hermann si Dorothea“ lui Goethe.

Samb. in 4 Dec. Prof. M. Schuster: despre natura caldurei;

Samb. in 11 Dec. Prof. dela acad. de drept. I. de Zieglaer: despre radicareã de locuintie pre tierusi (pociumpi), si locuitorii acelor'a.

Samb. in 18 Dec. Prof. Rud. Philip: despre legile limbiloru si dezvoltarea limbiloru.

Samb. in 23 Dec. Prof. C. Albrich: descoperirile astronomice in sec. 16 si alu 17.

Samb. in 30 Dec. Prof. Mor. Guist: despre stele ce cadu (Sternschnuppen).

Cãrã de intrare la aceste prelegeri publice pentru intregu cursulu suntu de capetatu, incãtu va ajunge sal'a auditoriulu, in librãria dlui F. Michaelis, cu 1 fl. (pentru acoperirea speselor de lumina-tiune).

Afãra de acestea s'a mai anuntiatu specialu pentru Dame tinere 12 prelegeri, cari se voru tienã in lun'a lui Novembre in tãta Marti'a, Joi'a si Sãmbet'a dela 5—6 ore sãra in Paleulu Brukvis'avis de localulu reuniunei de musica; anome 1. despre mistuire si puterea nutritãre a victulu; 2) Imbracamintea (Materia, croiala, si calitatea vestu-mentulu.) 3) Cultivãrea bolduriloru (A boldulu de activitate); 4) Perioda de culminatiune a Ungariei; 5) Aesylos, Sofocles, si Euripides; 6) Meteorii; 7) Materialulu de incãlditu, vatra si soba; 8) Mijlocu naturalu pentru frumãtia; 9) Iohanu Huniadi; 10) Aeneida; 11) Cultivãrea bolduriloru (B a boldulu de asociatia, C) a celui de onãre si D, alu placeriloru; 12) Colãrea azura a ceriulu, rosãti'a sãrelui in apunere si curcubẽnu. —

*(Genealogia) fiitãrei Dãme a Romãniei dupa „Ad. Nat.“: „Principes'a Elisabetha de Wied este fiic'a principesei Mari'a de Wied si a repausatulu Prin-cipe Hermann.“

„Principes'a-mãma este nascuta principesa de Nassau, fiica a repausatulu duce domnitoriu de Nassau.“

„Ducele de Nassau, care a fostu depozdatu in urm'a rebelulu din 1866, i este frate.“

„Familia Principesei nãstre a fostu suverãna asupr'a principatulu de Wied pâna la 1806, cându a fostu mediatizãta in profitulu confederatiunei de Rhin, formata de Napoleon I.“

„In acesta familia exista numai unu principe si o principesa. Principele Vilhelm, frãtele Prin-cipesei nãstre, este in etate de 24 ani si este sie-fulu casei de cându a ajunsu majoritateã sea. Este fidantiatu principesei Mari'a a Tieriloru-de-Josu, care este fiic'a surorii regelui Prussiei, si parintele seu frãtele repausatulu rege alu Tieriloru-de-Josu. Principele Vilhelm precum si Principes'a Elisabetha au titulu de Altetie Serenissime.“

„Mãmã Principesei nãstre are trei surori: o sora s'a casatoritu cu Principele Oscaru de Svedia, frãtele regelui; ceea-lãta cu principele de Waldeck; cea a trei'a cu principele, Altetia Sea Imperiala de Oldenburg, nepotulu imperatorulu Rusiei.“

„Prin acesta a trei'a surora exista rudeni'a cu Württembergulu, fiindu ca marea ducesa Elen'a, nascuta principesa Württemberg este mãmãsi'a Imperatorulu Alessandru si ruda de aprãpe a mamei Prin-cipelui nostru. Principes'a nãstra este nascuta in 29 Decembre 1843, este de religiune protestanta.“

Pentru cele 26 familii nefericite din Tofalu au mai incursu:

Dela Dlu Cons. gub. in pens. Pavelu de Dunca 3 fl. Dela Dlu Ioãnu de Barbu in Agramu 3 fl.

Sabiu in 22 Oct. (3 Nov.) 1869.

Comitetulu.

(20—1) Concursu.*)

Unu stipendiu alu Asociatiunei transilvane pentru lit. si cult. pop. rom. de 50 fl. v. a. destinatu pentru unu gimnasistu au devenitu vacantu, pentru a carui ocupãre se deschide concursu pâna in 30 Novembre a. c. st. n.

Concurrentii se produca:

Atestatu de botezã, de serãcia, testimoniu scol. de pre anulu scol. trecut, si atestatu de inscriere si frecuentatiune pentru an. scol. 1869/70.

Sabiu in 2 Novembre 1869.

Comitetulu Asociat. transilv.

*) Diariile romãne patriotice suntu rogãte a publica si ele acestu concursu.